בעזהשי"ת
ממעיינו של הגה"ח
רבי נפתלי גרוס שליט"א
בני ברק ת"ו

באר הגן

מפרד"ס התורה והחסידות

גליון
פרשת וירא
[משיעור ליל ששי תשע"א-ד]

עבודת אברהם אבינו - מדי יום ביומו בלי הפסק

והוא יושב פתח האוהל כחום היום (יח, א) לק"י: הוליך הקב"ה חמה מנרתיקה שלה להטריחו בלורחים וכו'

בספה"ק **"נועם אליעזר"** (להרה"ק מסקולען זי"ע) מפרש בזה[א] ע"פ הידוע מספה"ק שסיפורי התורה הם נצחיים, ומראש צורים אראנו ללמוד ממעשיהם הטובים, ובפרשה זו בסיפור הענין של שליחות המלאכים הורה לנו התוה"ק על מדת הכנסת אורחים של אברהם אבינו, הגם שלא רק בפעם הזאת קיים מצוה זו, ואיתא בזוה"ק (ח"ג קד.) שבכל יום ויום היה הולך על פרשת דרכים לחפש אחר אורחים ולא נח ולא שקט עד שהכניס אורחים לביתו.

ובכל זאת ציינה לנו התוה"ק עובדא זו דייקא כי בזאת נתגלה ביותר עוצם הפלגת מדת החסד שלו, שאחרי שמל את עצמו לעת זקנותו בהיותו בן תשעים ותשע שנים, ועוד ביום השלישי למילתו שהחולשה גוברת אז מאוד, וע"פ הטבע היה צריך במצב כזה לנוח על משכבו, ועוד דהרי היה כחום היום שהוציא הקב"ה חמה מנרתיקה ואין יוצא ואין בא, וראה והבין שהקב"ה עשה כן כדי שלא להטריחו באורחים, **ומה בכך אם יום אחד לא יקיים מצוה זו, הרי אונס רחמנא פטריה וכבר קיימה עד עתה בכל יום ויום, וגם להבא יוכל להמשיך בקיומה, ולמה לא ינוח יום אחד מכאביו הגדולים - בכל זאת אברהם אבינו ע"ה לא רצה להניח שיעבור עליו אף יום אחד בלי קיום מצות הכנסת אורחים,** וישב בפתח אהלו ועיניו רחפו וחפשו אולי יראה עוברים ושבים ויכניסם לביתו, כל כך הגיעה התלהבות דקדושה של אברהם אבינו שלא לעזוב את מדת החסד הגדולה, מדת הכנסת אורחים אף על יום אחד, ואפילו באונס גדול, וכשראה את האנשים וירא וירץ לקראתם, לא **הלך** לקראתם כדרך איש חולה וזקן בן צ"ט שנה המתגולל בכאביו ביום שלישי למילתו, כי אם **וירץ** לקראתם כאיש גבור, בשביל אהבת המצוה שיקדה כאש בקרבו.

בזה מפרש הרה"ק מסקולען לשון הכתוב דכתבה תורה 'כחום היום', ולכאו' לפי דקדוק הלשון היה נכון יותר לכתוב 'כחום השמש' (כדכתיב במקום אחר (שמואל א יא, ט) מחר תהיה לכם תשעה 'כחום השמש'), אך לפי הנ"ל מבאר על נכון, שזהו נתינת הטעם על שישב אברהם פתח האוהל - ולכאו' הלא חולה הוא ומה יהיה אם ימנע עצמו יום אחד מהכנס"א, אך לא כן היה - רק כחום היום - **כי בלבו בערה ההתלהבות והקדושה של היום - שאיך יעזוב יום אחד בלא מידת החסד, בלא דביקות במידותיו ית"ש בפועל ממש**, וכידוע מזוה"ק (בפרשתנו קג.) עה"כ (חיי שרה כד, א) 'ואברהם זקן בא בימים' - שבא עם כל הימים, שכל יום תיקן במעשיו הטובים ולא עבר אצלו אפילו יום אחד לבטלה בלא תיקון ח"ו, עיי"ש.

*

דבריו הקדושים הם יסוד גדול בעבודת השי"ת, שבזמן שמתעורר אצל האדם חשק לעבודת הבורא אל יחשוב בדעתו להניחו על מחר, רק 'כחום היום' מדי יום ביומו עליו להשתדל לנצלו לעבודת השי"ת.

הגה"צ רבי משה מידנר זצ"ל מראשי בני העליה בחבורתא קדישתא דחסידי סלונים, הלך פעם בדרכו מהישיבה בבראנאוויטש (שם כיהן כר"י) לביתו, וכשכבר היה קרוב לביתו נעצר לידו מרכבה, וביקשו בעל העגלה שיעלה למרכבתו ליסע עמו עד המקום שהוא צריך להגיע, רבי משה הודה לו אך השתמט מלעלות באמרו שגר בקירוב מקום, אך ההוא לא הניחו וביקש שוב ושוב עד שהחליט לגמול חסד עם בעל עגלה ועלה למרכבתו.

בדרך, שאל את בעל העגלה לפשר מעשהו שכ"כ הפציר בו שיעלה למרכבתו, נענה בעל העגלה: איש פשוט אני, ובהיותי בעל עגלה אני מביא לפעמים חסידים לרבותיהם, ופעם הבאתי קבוצת חסידים אל **הרה"ק רבי משה מקאברין זי"ע,** ושאלתי מהם שיחזרו בפני על מאמר בשם רבם, אמרו לי בשמו, '**שאיש יהודי צריך ליזהר שלא יעבור עליו יום מבלי לגמול חסד ליהודי**' - מאז קבלתי על עצמי לעשות חסד בכל יום ויום, ועכשיו כבר פנה יום וראיתי שעדיין לא גמלתי שום חסד עם אף אחד, לכן הפצרתי בכם כ"כ שתעלו למרכבתי, נענה לו רבי משה: 'עכשיו עשית החסד האמיתי של היום...' - כלומר, בזה שגילה לו מאמר יקר מהרה"ק מקאברין זי"ע עשה עמו חסד הרבה יותר ממה שהסיעו במרכבתו.

הרי לך בזה ג"כ כהענין של 'כחום היום', כמו אאע"ה שלא וויתר אף על יום אחד מעשיית חסד.

א. בגודל צדקתו מציין שמאמר זה עלתה בדעתו 'בקידוש של שבת קודש'.

עוד מסופר על הגה"ח **רבי מרדכי חנא פוקס ז"ל** שהיה מהחסידים המובהקים אצל הרה"ק **ה"אהבת ישראל" זי"ע,** ופעם בבוקר ביקשה ממנו בתו שיסור לביתה לשתות קאווע לפני כניסתו לביהמ"ד לתפילה, ומתחילה סירב ורק כשהפצירה בו הרבה - הסכים, אדהכי והכי התאחר קצת וכשנכנס לביהמ"ד, ראה שהפסיד שמיעת ברכת השחר מפי האהב"י, והצטער מאוד על זה, ואחר התפילה שמעו איך שמייסר את עצמו ואומר בינו לבין עצמו 'בעל תאווה שכמותך, וכי קאווע היית צריך?! הרי הפסדת הברכות', ניגש אליו אחד המתפללים ושאלו על מה מצטער כ"כ, הלא שמע הברכות אתמול ובע"ה גם ישמע למחר, ומה בכך שהחסיר יום אחד, אך רבי מרדכי חנא שראה בשמיעת הברכות עבודה גדולה של התחזקות בעבודת ה' לאותו יום, נענה לו בבחינה הנ"ל: '**נעכטן איז געווען פאר נעכטן, און מארגן איז פאר מארגן, אבער היינט האב איך פארפאסט**' (-אתמול היה בשביל אתמול ומחר יהיה בשביל מחר, אבל זה של היום הפסדתי)

◈

אצל הקב"ה נחשב הרצון כמעשה

והוא עומד עליהם תחת העץ ויאכלו וגו' (יח, ח)

בספה"ק **"פרי צדיק"** (אות י') מדייק דלכאורה טפי היה להתורה להזכיר מה שזן אברהם אבינו לבני אדם הצריכין למזונות, ואיך שפרסם אלקותו יתברך שיהיה נקרא אלקי הארץ, אמנם מכל פעולות אלו לא נכתב בתורה רק ברמז 'ויטע אשל וגו' ויקרא שם בשם ה'' (להלן כא, לג)[ג], ואילו כאן בתחילת פרשתנו כשהכניס המלאכים לביתו, שהם לא הוצרכו למזונות וגם לא לפרסום מלכות שמים, כתבה תורה כל פרטי הסעודה באריכות האיך שהאכיל למלאכים שכלל לא היו צריכין למזונותיו - ואכלו רק לכבודו (וכמו שאמרו במדרש רבה (שמו"ר מז, ה) 'עלת לקרתא הלך בנימוסה' [-הנכנס לכרך יתנהג כמנהגיו]), ובגמרא ובמדרש חשיב על כל פרט שפרע הקב"ה לבניו במדבר, בישוב, ולעתיד לבא?!

ומבאר הענין, על פי מה שנאמר (נצבים ל, יד) כי קרוב אליך הדבר מאוד 'בפיך ובלבבך לעשותו' - ולא כתיב ובמעשיך, והטעם, שהשי"ת דורש מהאדם **רק הרצון** - בפיך ובלבבך, וגמר המעשה מסייע השם יתברך וזהו שנאמר לעשותו - וכמו שאמרו בגמרא (סנהדרין קו:) הקב"ה ליבא בעי וכו'. ונכתב בתורה מעשה זו להודיענו שהעיקר מה שהשי"ת דורש מאתנו הוא החשק והרצון בפיך ובלבבך רעותא דלבא, וגמר המעשה יגמור השם יתברך שיהיה לטוב.

*

וע"ז מביא רבי צדוק עוד: שמעתי בשם **רבינו ר' בונם (-מפרשיסחא) זצוקללה"ה** שאמר, שהמכוון בכתוב (תהלים כז, ד) 'אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש' - היינו ששאל מאת ה' שזה יהיה המבוקש שלו. וזהו שנאמר 'אותה אבקש' - אשר - 'שבתי בבית ה'' וגו כי העיקר הוא הרצון, עיי"ש

ובספה"ק **"נועם אלימלך"** מבאר בחינה זו בפרשתנו לגבי נסיון העקידה, שלמעשה הלא היה כולו רק רצון ולא מעשה, שבסופו של דבר לא נשחט יצחק, וכותב בזה"ל: 'אך הענין הוא דהנה הבורא ברוך הוא וברוך שמו יתעלה אשר קדשנו במצותיו וצונו לקיים מצותיו, אין צורך לו יתברך עשיית מצותיו רק שזה ריח ניחוח לפניו יתברך שאמר ונעשה רצונו, **שעיקר רצון הבורא יתברך הוא שיהיה לאדם רצון מלא ושלם לעשות רצונו יתברך ונמצא אחר כוונת הלב הן הן הדברים אם כיוון לבו לעשות איזה מצוה לשמו יתברך ברצון מלא ושלם חשיב לפניו יתברך מיד כאלו כבר עשאה מאחר שכוונתו שלימה**'[ג] עכל"ק.

◈

עקידת יצחק - הזכרת זכותה בכל יום

אי' בשו"ע (סימן א' סעיף ה') "טוב לומר פרשת העקידה בכל יום". ואכן כך נוהגים בכל תפוצות ישראל כחלק מהתפילה לומר את פרשת העקידה, ובתפילה להשי"ת שיזכור גם לנו את הזכות של אברהם אבינו שכבש את רחמיו לעשות רצונך. וכן אי' ב**טורי זהב** (סק"ד) ליתן טעם לדבר לאמרה בכל יום שהוא בכדי להזכיר זכות אבות בכל יום ויום.

*

וידוע שזכותה של העקידה נמשך מאז ועד היום, וכמבואר ברש"י בלשון הכתוב על סכין העקידה שנקרא בשם 'מאכלת' (כב, ו) - 'שאוכלים מתן שכרה עד היום', ע"כ. וטעם לדבר שנוחלין שכרה עד עולם, מובא מ**הרה"ק הרבי ר' מנחם מענדיל**

ב. ונדרש (סוטה י.) 'ויקרא שם בשם ה'' - אמר ריש לקיש אל תקרי ויקרא אלא ויקריא - מלמד שהקריא אברהם אבינו לשמו של הקב"ה בפה כל עובר ושב, כיצד, לאחר שאכלו ושתו עמדו לברכו אמר להם וכי משלי אכלתם משל אלקי עולם אכלתם - הודו ושבחו וברכו למי שאמר והיה העולם.

ג. אמנם כמובן דאי אפשר לישאר במחשבה בלי מעשה, כפי שממשיך הרבי ר' אלימלך זי"ע: 'ואף על פי כן ההכרחי לאדם לעשות ולגמור המצוה במעשה כי זה בלתי אפשרי לאדם שיעמוד על כוונתו בבירור שיהא בכוונה שלימה ברצון מלא גם אם ידמה לו לאדם שכוונתו כוונה שלימה לעשות המצוה לשמו יתברך לא יאמין לעצמו עד שיגמור המצוה כי כן טבע חומר גוף האדם למנעו מלחשוב מחשבות ברצון מלא ושלם'.

מרימנוב זי"ע (ילקוט מנחם בד"ה ויאמר אברהם) בזה"ל: ידוע מכל הספרים ומהמדרשים גודל המניעות שהיה לו לאבינו אברהם ע"ה אז בשעת העקידה, **שהיה לו אז כל המניעות שיכול להיות בעולם, כי לא לחינם המצוה הזאת עומדת לנו מאז ועד עתה ולדורנו ולדורות דורותינו עד עולם, ובזכותה ניצלים אנחנו מכל מיני פורעניות',** אזי בוודאי עשה אז השטן כל מיני התחבולות אשר היה באפשר לעשות ועם כל זה לא עלתה בידו, ואבינו אברהם ע"ה בגודל חמימות והתלהבות הבוערת בקרבו אש גדול ונורא לעשות ולקיים רצון כבוד קונו, לא הביט על כל זאת וגבר על הכל והלך בשמחה גדולה להעלות לעולה את בנו יחידו, עיי"ש באורך.

◈

עקידת יצחק - יסוד מסירות נפש לדורות

ובטורי זהב (שם) מביא עוד טעם לאמירת פרשת העקידה בכל יום, והוא בכדי להכניע את יצרו כמו שמסר יצחק נפשו להשי"ת, ע"כ. והנה ידוע מספה"ק שפרשה זו הוא היסוד של מסירת נפש בכלל ישראל, שבמשך הדורות מסרו רבים את נפשם לה', והכח שבקרבם הוא מעקידת יצחק.

בספר **"משך חכמה"** (אמור, ענייני ר"ה) מבאר מענין עקידת יצחק שהשפעתה לכל דור ודור, וז"ל: זכות ישראל מה שנחלו מיצחק, למסור עצמם לחרפה ולמכה ולביזה עבור שם השי"ת הנקרא עליהם - זהו בזכות עקידה, שבניו עוקדים כל תאוותיהם והרגשותיהם ושאלות החיים על מוקד אהבת ה' ותורתו, ע"כ.

והעומק בדבריו, שאין כוונת 'עקידה' - דווקא לעלות על המוקד למען קדושת שמו יתברך, אלא כל אחד ואחד מישראל שמוסר מרצונו העצמי ושאלת חייו - היינו שמקריב ומבטל רצונו להשי"ת - הוא עקידה, ודבר זה שייך לכל אחד בכל עת וזמן.

*

ומנסיון העקידה יש ללמוד גם לדורות עולם איך יתגבר האדם על כל נסיון העובר עליו, וראוי ללמוד ולהתחזק בדברי הרה"ק **המגיד מקאזניץ זי"ע** בספה"ק **"עבודת ישראל"** בפרשתנו (ד"ה ויקרא) וזל"ק: **דהנה בשעת הנסיון כשמנסה הקב"ה את האדם בדבר, מסתמא בזו הרגע כביכול מסתיר קדושתו, וממעט השגת האדם אשר היה לו מקדם, כי לולי האדם יהיה ברור וצלול כבשעת הנסיון כמקדם, לא היה הנסיון נחשב לכלום,** ובוודאי אין תימה מי שיודע שעומד לפני מלך גדול ונורא שלא ימרוד בו והוא רואהו. **אמנם ענין הנסיון שמסתלק בהירות האדם, והרי הוא בא לידי נסיון, וכובש יצרו באמונתו ומתחזק לשוב לבוראו - אז הוא נקרא עומד בנסיון.**

ומפרש: **כן היה אצל אברהם אבינו, וכמבואר בכתוב** (כב, ד) **'וירא את המקום מרחוק', כי הקב"ה נקרא מקום, שהוא מקומו של עולם, שהשי"ת היה נראה לו כעומד 'מרחוק', ולא היה יכול אברהם אבינו להשיג דרך דביקותו כמו בשאר פעמים.** אח"כ אומר עוד בביאור דברי אברהם לנעריו (שם פסוק ה): 'שבו לכם פה עם החמור', שאברהם אבינו המשיך בדרכו בלעדם, וטעם הדבר כיון שחשב, שכמו בזמן יציאתו מבית אביו ולוט היה עמו לא התייחד הדיבור אליו, לכן חשב שגם כעת נסתלקה ממנו שכינה בשבילם.

וכך עבר על אברהם כל מעשה העקידה מבלי שום בהירות, ורק אחרי העקידה שב אברהם אבינו אל מדריגתו הראשונה והבהירות והדביקות. ובזה ביאר ג"כ דברי ה**"תרגום ירושלמי"** בסוף העקידה עה"כ (פסוק יד) "ה' יראה" - אתה הוא דחמי ולא מתחמי' (- אתה הוא 'רואה ואינו נראה'), דהיינו שאחרי העקידה כשחזר לאברהם בהירותו נודע לו עתה שהקב"ה רואה את האדם תמיד, גם כשהאדם אינו מרגיש הבהירות כנ"ל, עכתודה"ק.

◈

עקידת יצחק היה נגד המושכלות של אברהם אבינו - ובכל זאת לא הרהר

ויהי אחר הדברים האלה והאלקים נסה את אברהם ויאמר אליו אברהם ויאמר הנני (כב, א).
רש"י: יש מכתותנו מומרים למרי דבריו של שטן, שהיה מקטרג ומומר שמכל סעודה שעשה מאברהם לא הקריב לפניך לא פר ולא איל, לומר לו הקב"ה כלום עשה אלא בשביל בנו, לולו הייתי מומר זבח אותו לפני לא היה מעכב.

ולכאו' תמוה, הלא טענת השטן לא נתיישב בזה שיביא את יצחק לקרבן, כי למעשה בעת שערך הסעודה לא הביא שום קרבן להשי"ת? ומבאר ה**"חתם סופר"** (ויקרא, עה"כ "אם עולה קרבנו", בד"ה ועד"ז) בהקדם קושיא על עצם טענת השטן, למה בכלל היה לו להביא קרבן בעת סעודתו, ומבאר שהכוונה בקרבן זו הוא, כי מרוב אכילה ושתיה, יכול האדם לבוא לידי חטאים[ה].

ד. ובספה"ק **"שפת אמת"** (תרל"ה, בד"ה עתה) מבאר לשון הכתוב (תהלים ס, ו) 'נתת ליראיך נס להתנוסס', דכל הניסים הנעשים לבני ישראל, באים מכח הנסיונות של אברהם אבינו שעמד בכולם, עיי"ש.

ה. כי לפעמים, רוב טובה מביא את האדם לבעוט בה', ע"ד "וישמן ישורון ויבעט" (האזינו לב, טו), וכן "ורם לבבך ושכחת" (עקב ח, יד). ואכן

והן הנה היה טענתו של שטן, שאמנם ראה שלא חטא אברהם בפועל, אבל איך אפשר שבכל הסעודות הללו לא הרהר אברהם אבינו אפילו פעם אחת - והשטן הלא אינו יודע מחשבות שבלב', ולכן טען שבוודאי אי אפשר לערוך סעודה מבלי שום הרהור, ולכן היה לו לאברהם להביא לכה"פ 'עולה' - המכפר על הרהור הלב, וזה היה טענתו של שטן - שמכל הסעודה לא הביא שום קרבן אפילו על חטא בהרהור.

והקב"ה רצה להשקיטו ולהביא לו ראי' שאברהם מתנהג בתום לבבו, ואינו מהרהר כלום על השי"ת, והא ראי' - כי גם אם יצטרך להביא את בנו שזהו הדבר הגדול שיכול להביאו לידי הרהור אחרי מידותיו יתברך, והיש מקום להרהר יותר מזה, אפ"ה לא יהרהר, ולכן מוכח מזה שלא הצטרך להביא קרבן בסעודתו, כי לא חטא בשום חטא אפילו בהרהור, ע"כ.

*

ובענין שהיה לו לאברהם להרהר במעשה עקידת יצחק ולא הרהר, ראוי להסמיך בזה את דבריו הק' של ה**"חתם סופר" זצ"ל** בתשובותיו (או"ח סי' ר"ח בד"ה אך) שמבאר על נכון ענין נסיון העקידה, שאברהם ויצחק היו חכמים גדולים, ככתוב (בחקותי כו, מב) "וזכרתי את בריתי יעקב ואף את בריתי יצחק" וגו' ומפרש רש"י שכל אחד היה כדאי לעצמו - היינו שכל אחד השכיל בעצמו מה שהשכיל אביו. והנה האנשים האלו השכילו ענין וסוד הקרבנות, שהיו בונים מזבחות והקריבו קרבנות וידעו עד היכן הדבר מגיע, ומה שאפשר להשכיל בו. ו**ברמב"ם** בסוף הלכות מעילה (פ"ח ה"ח) כתב שענין הקרבנות הוא חק וסוד שלא נגלה לנו, [ואע"פ שאי' ברמב"ם (במורה נבוכים) טעמים לקרבנות - שם כתב רק בכדי להשקיט לב ההדיוטים ואין זה סוד הדבר], אבל האבות הם הבינו סוד זה כדאי' ברמב"ן (ויקרא), וראי' לדבר כי הלא לא היה להם תורה, ובכל זאת הקריבו קרבנות, וזאת כיון שהשיגו את סוד הקרבנות, **ובעת השגת סוד הקרבנות מבינים שא"א בשום אופן כלל שירצה הקב"ה בקרבן אדם**. וממשיך החת"ס בראי' לדבר: שאילו היה לו להשי"ת נח"ר מזה, כבר היה אברהם מביא את ישמעאל ואפי' את יצחק לקרבן להשי"ת.

והנה כאן אמר לו השי"ת: 'קח נא את בנך את יחידך והעלהו לעולה', ושמע אברהם אבינו בקשה מהשי"ת דבר הנוגד את כל הדברים שהשיג, כי לפי ידיעתו והשגתו הלא אין ה' חפץ בקרבן אדם, וכאן מבקש שישחט את יצחק, א"כ אולי טעה בכל המושכלות שלו, וכל אמונתו הלא בנויה על המושכלות, ואפשר הכל טעות, וגם טעה בזה שהתקוטט עם אנשי דורו על האמונה. **ובכל זאת, אברהם אבינו בתום לבבו לא הרהר כלל אחרי דברי השי"ת, ועשה המצוה בתמימות בלי חכמה.** והנה אברהם ששמע מה' בעצמו היה לו מסי"נ ל'תורה שבכתב', ויצחק אבינו שלא שמע רק מפי אביו וגם הוא ידע כמותו שאין ה' חפץ בקרבן אדם ובכל זאת הסכים לישחט, וזהו 'אמונת חכמים', ובזה הראה מסי"נ ל'תורה שבעל פה'.

ובסוף דבריו מסיים החת"ס: בהא סלקינן, יצחק מסר נפשו על דברי חכמים במה שהוא חוץ לשכל ולא הרהר אחר חכמים ומשום הכי אמרינן (תפילת זכרונות במוסף דר"ה) 'ועקידת יצחק לזרעו היום ברחמים תזכור' - היינו להמצייתין לתורה שבע"פ ואינם מהרהרים אחר דברי החכמים ותקנותיהם וגזירותיהם, כמו יצחק אבינו בשעת העקידה, אבל מי שאינו בכלל זה - אין לו חלק בתפילה זו, עכדה"ק.

היוצא מזה, שאם כי היה לו לאברהם להרהר, אחר שבדברי ה' שישחט את בנו נמצא שטעה בכל המושכלות שהשיג, בכל זאת עשה הכל בתום לבבו. ובמאמר זה מחת"ס מובן היטב דבריו לעיל מה שהשיב הקב"ה להשטן, שאילו היה מצווה את אברהם להקריב את בנו, דבר שיסתור להמושכלות שלו, ויהיה לו מקום להרהר - ובכל זאת יקיים דברי ה' ולא יהרהר, כי אברהם אבינו אינו מהרהר על ה'.

לעילוי נשמת
מרת **הענא** ב"ר **שמואל** ע"ה
טהאלער
נלב"ע כ"ב מרחשון תשכ"ט
ת. נ. צ. ב. ה.

נהגו בשביל זה להתענות תעניות בה"ב אחרי המועדים, כלשון המגן **אברהם** (סי' תצ"ב סק"א) מחשש שמתוך משתה ושמחה **בא** לידי עבירה.

ו. יש נידון בזה, **בתוס'** מסכת שבת (יב:) מבואר שהמלאכים יודעים מחשבות האדם, **אולם השל"ה הק'** (עשרה מאמרות) מאריך בזה, ומסיק שאינם יודעים.

לקבל הגליון או ליטול חלק בההוצאות לזכות את הרבים ניתן לפנות: bhagan111@gmail.com
להארות והערות ניתן לפנות: 0548449360 או לפקס: 074.701.2640